

d'una altra o d'un encreuament amb una altra. *Narets* («rododèndron» no localitzat *DAg.*; CATorras, *Pir. Cat.*, 1902, p. 41; V. de Camprodon, 1923-30) té una etimologia tan simple i convincent que és difícil resistir-s'hi: gr. *νήπτov* 'baladre' (Dioscòrides, Plini etc.), i més precisament el derivat llatí *NERI-ETUM* 'una estesa de rododèndron' (Coromines, *Hom. Rubió i Lluch*, 1936, reproduït *EntreDL* III, 214-5). Ara bé també apareix *garet*, però és només de la Vall de Banheres de Bigorra (tant segons Lespy, que ho treu de Cordier, com segons Rohlf's), i llavors és lògic admetre que és un encreuament dels dos sinònims *gavet* i *naret*.

En el Capcir diuen *gauget* (*gaužét*, Formiguera, 1960, confirmat l'endemà per un altre informant), i a Riu del Pendís (uns 40 km. al SO.) vaig anotar *gužét* (separats per tota l'amplada de Cerdanya, on s'usen altres noms). Es pot pensar que hi hagi un vell enllaç: si *gavet* esquemàticament fos un **GAVETU* i *g(a)užet* un **GAVIETU*, o si es vol tots dos *-ECCU/-IECCU* — puix que *-èc* és la forma aranesa i luixonesa i amb més extensió a l'Alta Bigorra etc. i l'únic confirmat pel col·lectiu *gauccà*. Tanmateix no és gens ferma la probabilitat que *vi* pogués donar *-yž-*: cap al Sud el que es troba quasi sempre és el resultat *-bi-*: *flabiol* i no *flaujol*, *gàbia* i no *cage*, *gaibola* i no *jaiole* (*CAVEOLA*), *ràbia*/*rabiós* i no *rage*/*raujós*, *llabi* de *LABIUM*, i la toponímia ens mostra *Rúbies*, *Farrúbio*, *Querrubi*, *Font-rubi* etc. com a resultats de *RABEUS*.

Pensem, doncs —a reserva de fer-ho més madurament— si *gaužet*/*gužet* no té més probabilitats de resultar d'un encreuament amb un altre nom de planta en *gau-*: sigui l'oc. *gauğ* (< *GAUDIUM*), que Cervet i tantes altres fonts usen com a nom d'una flor (observem llavors que el *gužét* del Pendís correspondria al cat. *goig*, i el *gauget* capcinès a l'oc. *gauğ*), sigui *glaujol* (que també es troba dissimilat en *gaujol* com a derivat de *glavi*, mentre que el fr. *glàieul* és *GLADIOLUM* de *GLADIUM*), sigui encara *gaujo* «genet d'Espanya» que hom assenyala a Tolosa en lloc del més general *jaugo* (*FEW* v, 51; i ací *GAIUVA*). Les facilitats són tantes que un realment s'inclina a admetre encreuament, i no fer massa cas de la variant *g(a)uget*. D'altra banda, però, Lespy-R. assenyala «*gaurious*: rhododendron ferrugineux» a la Vall d'Ossau, i això ens torna a recordar la inicial del capcinès *gauget*; però és una variant erigida de problemes i equívocs, i potser també deguda a encreuaments.⁴

En suma les aparences són que sigui *gavec* (*gaucc*) pertot la forma primària, i que en temps més remots això tingués una forma com **GABECCU*. No dubtem que és pre-romà. Em sembla que cal adherir-se al que diu Rohlf's d'una idea de J. Séguy: «D'après lui (*Les Noms Pop. des Plantes dans les Pyr. Centrales*, § 775) il s'agirait d'une base préhistorique, dont le sens primitif serait 'allume-feu': peu probable». Car la idea de tal arrel resta ben vaga: manquen enllaços i no es veu agafador lingüístic enlloc; em sembla endevinar que va donar-hi peu una forma coneguda, però merament enganyosa i que altrament no és del nom del rododèndron sinó de la gavarra: segons l'*ALF*, mapa

églantier (n.º 452), el nom d'aquesta planta ha pres la forma *gardawék* a dos punts del Comenge mitjà (771 i 781, H-Garonne), ço que a un francès que sàpiga que 'foc' es diu *hwék* en gascò (pronunciat *wék* a la Vall d'Aran i, en pronúncia negligent, una mica pertot) li dona la impressió que vol dir 'guarda-foc' (val a dir que en gascò pirinenc és *guardà* i no pas reduït a *garder* com en francès); tampoc la vocal tancada de *hwék* no lliga amb aqueixa *é* oberta. I és que aqueix *gardawék* no és més que una variant local corrompuda, situada al mig de l'àrea de *gardawè* (sense *-k*)=cat. *garraver/gavarrer/gavardera/gardavera*: confusió, segurament quasi individual, del nom de la gavarra amb *gawék* 'rododèndron'

Pre-romà tanmateix, però quin pre-romà? Un nom que s'estén, en una llengua estreta, prop de la carena pirinenca, des de l'Alt Conflent i Núria, amb solucions de continuïtat, que cap a Ponent es van fent més rars, fins a la Vall d'Azun i àdhuc Ossau, és ben bé un mot pre-romà pirinenc. Car no sembla que reaparegui en altres zones de la Romània: en els Alps i Itàlia regnen altres tipus lingüístics. Guarnerio en la seva copiosa monografia «*La Rosa delle Alpi: contributo allo studio dei nomi romanzi del Rhododendron*» (1910), no diu res del nostre, car per més que digui «romanzi» és en el sentit de «non tedeschi»: només parla dels noms alpins de la planta, i en els que recull no es veu res de semblant al nostre.⁵

Fora d'allà solament topem amb una excepció isolada, que trobo en un article de Bertoldi (*ARom.* XI, 1927, 16): «*Rhod. ferr.* --- secondo Soravia, *Tecn. botanico-forestale della provincia di Belluno* --- *giavòtoi, gòvatoì*, che vorrei riconnettere con la nota base arcaica *giow, giob-, giub-* 'rododendro', di cui si occupò a più riprese il Jud (BRD III, 17; *ARom.* VI, 209; *Bündn. Monatsblatt*, 1924, estratto p. 16)». De tot això, l'únic que s'assembla amb *gavet* és *giavòtoi*. La *G-* davant *A* es palatalitza, a la manera francesa i occitana del Nord, en gran part del domini reto-romànic i alpino-italià, i Belluno, encara que per la banda del Vènet, toca (o entra) en aqueixa zona; però hi ha una distinció entre els dos matisos palatals *ğ* i *ğ̃*, i encara que no sé quin representa la grafia *gia-* del tècnic forestal Soravia, temo que és el que no correspon a *GA-*, i Bertoldi no ens ho aclareix: ni en aquest treball (ni en els altres seus) no relaciona aqueix mot alpí amb el nostre ni amb res de pirinenc.

En els sòlids treballs del mestre, Jud (*Bündnerisches Monatsblatt*, 1924, 205ss. etc.) es tracta, entre altres, de l'etimologia del engad. *giop, gioc* 'rododèndron', que semblen relacionar-se amb un *ἰωνικελλος* que Dioscòrides anomena, val a dir com a nom del ginebre, no pas del rododèndron, però un arbust i altre creixen enmig de les mateixes bosqueries (sovint els meus peus s'han vist travats per un i altre alhora), i encara que plantes ben diferents, tenen altres coses en comú. Jud en l'*ARom.* VI i el mateix Bertoldi (en *AGI*, 1930, 1ss.), tot donant el mot de Dioscòrides com a pre-romà, s'inclinen a creure que no és cèltic; també Weisgerber (*Rben. G-Celt.*, p. 60), i vegeu més detalls